

# ENCYKLOPEDIA KATOLICKA

Tom X

KOMITET HONOROWY

KRZYSZKOWSKI – LOZAY

JÓZEF KARDYNAŁ GLEMP  
HENRYK KARDYNAŁ GULBINOWICZ  
FRANCISZEK KARDYNAŁ MACHARSKI  
STANISŁAW KARDYNAŁ NAGY  
ARCYBISKUP JÓZEF KOWALCZYK  
ARCYBISKUP JÓZEF MICHAŁIK  
ARCYBISKUP JÓZEF ŻYCIŃSKI



LUBLIN 2004

**LAMARCK** JEAN BAPTISTE, ur. 7 XII 1744 w Bazentin k. Amiens, zm. 18 XII 1829 w Paryżu, biolog, twórca pierwszej teorii ewolucji.

W 1756-60 studiował w kolegium jez. w Amiens; po porzuceniu go wstąpił do wojska (1760) i wziął udział w wojnie 7-letniej (1756-63), uzyskując stopień oficerski; nast. przebywał w pd. Francji, gdzie zainteresował się bogatą florą południa i zaczął kolekcjonować rośliny; z powodu przewlekłej choroby opuścił wojsko i zamieszkał w Paryżu; 1772-76 studiował tu medycynę; 1779 został członkiem Académie Française, a 1788 objął tam katedrę botaniki; 1793 kierował katedrą zwierząt bezkręgowych w Muzeum Historii Naturalnej w Paryżu.

L., zajmując się systematyką roślin, opracował obszerny opis ich gatunków (ponad 2000) do *Encyclopédie Méthodique*; wprowadził do nauki termin biologia; interesował się także zoologią, a szczeg. zwierzętami bezkręgowymi, rozróżniając wśród nich 10 gromad; zastosował podział na kręgowce i bezkręgowce; uznał → gatunek za kategorię sztuczną, stworzoną dla celów nauk.; zanegował pogląd o stałości gatunków; twierdził, że przyroda stworzyła organizmy najprostsze, z których w ciągu długiego czasu wytworzyły się organizmy rozwinięte (→ ewolucja; L. jako teista uznawał działanie we wszechświecie Stwórcy, z którego woli cała natura jest obdarzona prawami rozwoju); zwrócił uwagę na ich wzajemną zależność od otoczenia oraz umiejętność dostosowania się do warunków środowiska; L. zajmował się także meteorologią; współorganizował sieć punktów meteorologicznych we Francji i opracowywał prognozy pogody; do jego gł. dzieł należą: *Flore française* (I-III, P 1778; I-V, 1805-15<sup>3</sup>), *Annales météorologiques* (I-XI, P 1800-11), *Hydrogéologie* (P 1802), *Histoire naturelle des végétaux* (P 1803), *Philosophie zoologique* (I-II, P 1809; *Filozofia zoologii*, Wwa 1960), *Histoire naturelle des animaux sans vertèbres* (I-VII, P 1815-22; I-IX, 1835-45<sup>2</sup>).

R.W. Burkhardt, *The Spirit of System. L. and Evolutionary Biology*, C (Mass.) 1977, 1995<sup>2</sup>; *L. et son temps. L. et notre temps*, P 1982; L. Szyfman, *Jean Baptiste L. et son époque*, P 1982; J. Humphreys, *L. and the General Theory of Evolution*, *Journal of Biological Education* 30(1996) 295-303; *Jean Baptiste L., 1744-1829*, P 1997.

Marian Wnuk